

Útgefandi

Læknafélag Íslands
Læknafélag Reykjavíkur

Ritstjórn

Engilbert Sigurðsson,
ritstjóri og ábyrgðarmaður
Anna Gunnarsdóttir
Hannes Hrafnkelsson
Magnús Gottfreðsson
Sigurbergur Kárasón
Tómas Guðbjartsson
Þórdís Jóna Hrafnkelsdóttir
Þórunn Jónsdóttir

Tölfræðilegur ráðgjafi

Thor Aspelund

Ritstjórnarfulltrúi

Védís Skarphéðinsdóttir
vedis@lis.is

Blaðamaður og

ljósmyndari

Hávar Sigurjónsson
havar@lis.is

Auglýsingastjóri og ritari

Sigdís Þóra Sigþórsdóttir
sigdis@lis.is

Umbrot

Sævar Guðbjörnsson
saevar@lis.is

Upplag

1750

Áskrift

12.400,- m. vsk.
Lausasala
1240,- m. vsk.

Prentun, bókband

og pökkun

Prenttækni ehf.
Vesturvör 11
200 Kópavogi

© Læknablaðið

Læknablaðið áskilur sér rétt til að birta og geyma efni blaðsins á rafrænu formi, svo sem á netinu. Blað þetta má eigi afrita með neinum hætti, hvorki að hluta né í heild, án leyfis.

Fræðigreinar Læknablaðsins eru skráðar (höfundar, greinarheiti og útdráttir) í eftirtalda gagnagrunna: Medline (National Library of Medicine), Science Citation Index (SciSearch), Journal Citation Reports/Science Edition og Scopus.

The scientific contents of the Icelandic Medical Journal are indexed and abstracted in Medline (National Library of Medicine), Science Citation Index (SciSearch), Journal Citation Reports/Science Edition and Scopus.

ISSN: 0023-7213

Franski spítalinn á Fáskrúðsfirði

Franski spítalinn á Fáskrúðsfirði var byggður árið 1903 og var starfræktur á árunum 1904-1927. Hann var byggður á steinsteypum grunni en húsið kom tilniðið frá Noregi. Þetta var alvöru spítali með öllu tilheyrandi, 17 sjúkrarúmum og um 260 m² að grunnfleti. Á aðal-hæðinni voru 6 sjúkrastofur, þar af þrjár eins manns, tvær forstofur og langur gangur eftir endilöngu húsinu. Jafnframt var þar skurðstofa, lyfja-herbergi, biðstofa, borðstofa, tvö vatnssalerni og einangrunarstofa fyrir berkla- og taugaveikisjúklinga. Á efri hæðinni voru þrjú svefnherbergi, tvær sjúkrastofur, baðklefi, vatnssalerni, tvö fataherbergi. Í kjallara voru eldhús, búr, salerni, þvottahús, geymslur og disilrafstöð. Vatnsleiðsla og skólprennur voru lagðar í húsið þannig að spítalinn uppfyllti kröfur um þrifnað og nútímaþægindi.

Spítalinn var byggður af sam-tökunum Société des hôpitaux français d'Islande en þau létu einnig byggja spítala í Vestmannaeyjum og í Reykjavík. Markmið samtakanna var að veita frönskum sjómönnum á Íslandsmiðum læknaaðstoð, en talið er að skömmu fyrir og um aldamótin 1900 hafi verið allt að 5000 franskir sjómenn hér við land. Í fyrstu voru Frakkar með sérstök spítalaskip en síðan leigðu þeir sér aðstöðu í landi yfir vertíðartímann, sem var frá því snemma vors og fram á haust. Með byggingu spítala var starfsemi komið í fastari skorður á Fáskrúðsfirði en þar hafði lengi verið miðstöð franska sjómanna á Austfjörðum.

Georg Georgsson (1872-1940) héraðslæknir á Fáskrúðsfirði á árunum 1900-1933 var læknir franska spítalans og um tíma starfaði þar íslensk hjúkrunarkona, Ástríður Torfadóttir. Óvíst er um aðra íslenska starfsmenn en vafalítið hafa heimamenn haft þar einhverja vinnu. Þótt spítalinn væri ætlaður frönskum sjómönnum nutu Íslendingar einnig góðs af honum. Á þriðja áratug 20. aldar dró mjög úr sókn Frakka á Íslandsmið og vildu þeir þá selja sína spítala. Georg læknir gerði þá hvað hann gat til þess að fá ríkisstjórnina til að kaupa spítalann og breyta honum í berklaspítala en varð ekki ágengt þrátt fyrir öflugan stuðning landlæknis. Í örvæntingu til að bjarga spítalanum keypti Georg hann fyrir eigin reikning en hann hafði skömmu áður keypt læknaíbústaðinn sem Frakkar byggðu og höfðu lagt honum til. Allt kom fyrir ekki og þessi kaup reyndust Georg ofviða og varð hann gjaldproti. Hann hætti störfum

Mynd: Minjavernd, Þorsteinn Bergsson.

Mynd: Jónanna Kristín Hauksdóttir, 2013.

Efsta myndin er frá Hafnarnesi sunnan fjarðarins þar sem spítalinn stóð frá 1939 þar til nýlega. Þar gegndi hann hlutverki fjölbýlishúss og skóla til ársins 1960 og varð æ hrörlegri með tímanum eins og myndin ber með sér.

Neðri myndin sýnir gamla læknaíbúsið sem síðar varð ráðhús, og til hægri er gamli franskur spítalinn kominn aftur inn í þorpið á steypnum grunni rétt vestan við sitt forna ból.

Teikning frá Minjavernd sem sýnir afstöðu franska spítalans og nærliggjandi húsa í dag.

á Fáskrúðsfirði 1933 og flutti til Keflavíkur.

Spítalinn komst í eigu Landsbankans og síðar hreppsins, sem lét taka hann niður og endurbyggja 1939 á Hafnarnesi, handan fjarðarins, sem íbúðarhús. Því hlutverki gegndi það í allmörg ár en síðan var staðurinn yfirgefinn og húsið grotnaði niður. Það hefur nú verið endurbyggt að undir-

lagi Minjaverndar á Fáskrúðsfirði.

Myndin á kápunni er í eigu Ljósmyndasafns Reykjavíkur og var tekin árið 1911 en ljósmyndari er óþekktur. Spítalinn er í forgrunni, í flæðarmálinu til vinstri er Wathne-hús og þar fyrir ofan (tvílyfta húsið) læknaíbústaðurinn og yfir þorpinu gnæfir Hoffellið.

Jón Ólafur Ísberg